

Osnova kurzu

Psychologie nadaných dětí

Doc.Mgr.Šárka Portešová, Ph.D.

Talent a nadání v historické perspektivě

Pojetí nadání v historii

První empirická zkoumání

Francis Galton (1822 – 1911)

Alfred Binet (1857 – 1911)

L.M.Terman (1877-1956)

Koncept IQ

William Stern (1871-1938)

David Wechsler (1896-1981)

Jean Piaget (1896-1980)

Faktorový přístup k inteligenci

Charles Spearman (1863-1945)

Louis.L. Thurstone (1887-1955)

E.L. Thorndike

Historie – talent a nadání v minulém století ve světě

Základní přístupy ke studiu nadání Modely nadání, talentu a inteligence

Základní modely

J.Renzulli

F. Monks

A. Tannenbaum

F. Gagne

Vztah mezi nadáním, dovedností a (výjimečným)
výkonem

Wolfgang Schneider

prospektivní studie

retrospektivní studie

Intelektově nadané děti v raném věku

Teorie kognitivního vývoje

Psychodiagnostika rozumových schopností v raném věku –
přednosti a nedostatky jednotlivých metod

testy obecné inteligence používané u malých dětí

testy neverbálních schopností

vývojové škály

Sternbergova kritéria nadání u malých dětí

Lékařské výzkumy – morfologické a fyziologické charakteristiky

Základní charakteristiky nadání u malých dětí

verbální schopnosti – základní znaky

paměť – typy paměti

pozornost – typy u nadaných dětí

aktivita

orientace v prostoru + pravolevá orientace

abstrakce

Vliv sociálního okolí na vývoj nadání v raném věku

rodiče

identifikace

komunikační styly v rodině

Zvláštnosti vývoje

Akcelerace

Dysharmonický vývoj

Nadané dítě ve škole

Učení – základní teorie

transfer

zobecňování

Problémy spojené s diagnostikou asynchronního vývoje

Typy nadaných dětí

Problémy spojené s

nudou

frustrací

ztrátou smysluplnosti učení

trpělivostí

Styly učení nadaných dětí – základní charakteristiky, diagnostika, studijní postupy

vizuálně prostorový styl učení

sekvenční styl učení

Učitel nadaných dětí

Vliv rodiny, kamarádů a mimoškolních aktivit

Vliv označení (označkování) nadání na učení

Dvojité diagnózy – nadání a handicap

1. Intelektové nadání a specifické vývojové poruchy učení

- Problémy spojené s identifikací
- Diskrepance mezi testovanými schopnostmi x školním výkonem
- Typické diskrepance mezi jednotlivými subtesty
- Vztah mezi lehkými a těžkými položkami (lehkými a těžkými otázkami)
- Typický profil v IQ testu
- Psychické charakteristiky těchto dětí ve školní a testovací situaci

- Pozitivní kognitivní charakteristiky
- Další typické rozpory

2. Intelektové nadání a Aspergerův syndrom

3. Intelektově nadané děti s ADHD

Školsky neprospívající nadané děti

Syndrom „underachievement“ - definice

Motivace - role motivace v nadání (Renzulliho tříkruhový model)

Motivace – Maslowa teorie

Socio – kognitivní teorie motivace

Lokalizace kontroly

Atribuční teorie, Weiner, 1974

Výkonová orientace a atribuce – vývoj

Princip naučené bezmocnosti – špatný školní výsledek mimo vlastní kontrolu

Nadané děti - úsilí a schopnosti - možné motivační problémy

Underachievement a závislost

Závislé chování

Dominantní chování

Typy nadaných dětí, které podávají nízký výkon ve škole

Vztah mezi úsilím a očekávaným výsledkem

Časná vývojová rizika

Rodiče jako modely

Identifikace nadaných dětí

Identifikace k:

1. výběru do různých kurzů
2. výzkumu
3. poradenství

Identifikace a jednotlivé teoretické modely

Základní požadavky na úspěšnou identifikaci

Fáze identifikačního procesu

Skrínink

1. Metody pro skrínink- přednosti a nedostatky
2. skupinové testy,
3. hodnocení nadání učiteli- příklady položek a postupů, přesnosti
4. hodnocení nadání rodiči – příklady položek a postupů
5. hodnocení nadání ostatními dětmi
6. hodnocení nadání samotným dítětem
7. zjišťování bibliografických údajů

Selekce

Diferenciace v závislosti na typu nadání

Identifikace X výběr

Diagnostika rozumových schopností

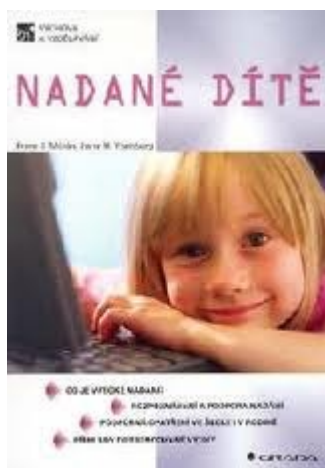
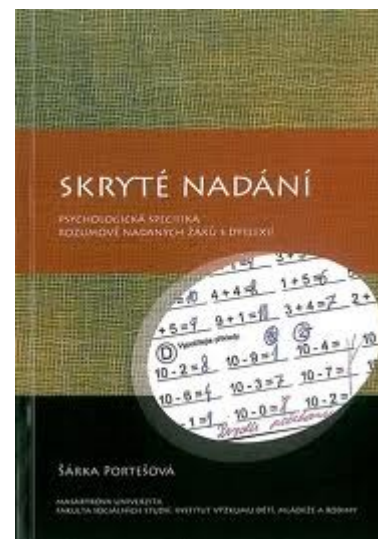
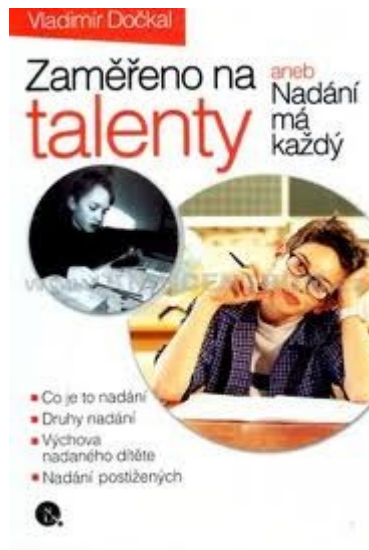
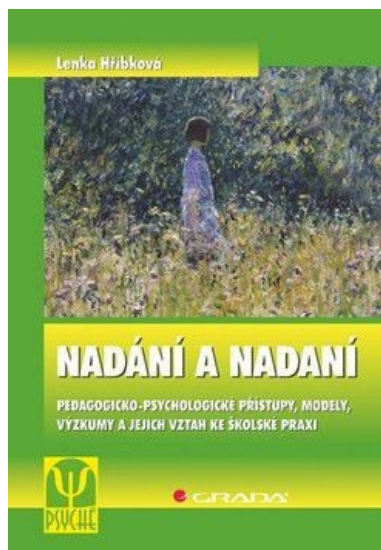
Sociální a emocionální charakteristiky nadaných dětí

- **Základní výzkumy:**
- Společnost SENG (Supporting emotional needs of gifted) a její poslání
- **Možné sociální a emocionální problémy nadaných dětí, jejich výskyt a závažnost:**
 - **Asynchronní vývoj**
 - **Osamělost, izolace**
 - **Nízké sebepojetí**
 - Vnímání sebe sama
 - Vědomí vlastní účinnosti
 - Sebeúcta
 - **Perfekcionismus a nadaní** - Hamachek, 1978
 - Parker, W.D. - Typologie perfekcionismu – mezikulturní výzkumy u nadané populace
 - **Zvýšený sebekriticismus**
 - **Vyhýbání se rizikům**
 - **Multipotencialita**
 - **Deprese (zejm. existenciální)**
- **Exogenní problémy**
 - **škola**
 - konformita x individualismus**
 - **vztahy k vrstevníkům**
 - **vztahy v rodině**

Vzdělávání nadaných

- Modely
- Základní přístupy ve světě a u nás
- Výhody a nevýhody jednotlivých přístupů

Základní literatura

Vyberte dvě oblasti, kterým chcete věnovat největší pozornost

- **Talent a nadání v historické perspektivě**
- **Základní přístupy ke studiu nadání**
- **Modely nadání, talentu a inteligence**
- **Intelektově nadané děti v raném věku**
- **Nadané dítě ve škole**
- **Dvojité diagnózy – nadání a handicap**
- **Školsky neprospívající nadané děti**
- **Identifikace nadaných dětí**
- **Sociální a emocionální charakteristiky nadaných dětí**
- **Vzdělávání nadaných žáků**